

บทที่ 3

สภาพปัจจุบันขององค์การเภสัชกรรม

ในบทนี้จะเป็นการสำรวจสภาพทั่วไปขององค์การเภสัชกรรม ได้แก่ ประวัติความเป็นมาขององค์กร โครงสร้างองค์กร ลักษณะผลิตภัณฑ์ และโครงสร้างด้านต้นทุน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการประยุกต์ใช้การคิดต้นทุนแบบการบูรณาการวิธีต้นทุนฐานกิจกรรมและวิธีมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ต่อไป

องค์การเภสัชกรรมเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทสนองนโยบายรัฐด้านสาธารณสุข จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐ อยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ผลิตยาและเวชภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของประเทศ ถือกำเนิดขึ้น เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2509 ตามพระราชบัญญัติองค์การเภสัชกรรม พ.ศ. 2509 โดยการรวมกิจการของกองโอสถศาลา (ก่อตั้ง พ.ศ. 2444) และโรงงานเภสัชกรรม (ก่อตั้ง พ.ศ. 2482) เข้าด้วยกัน

3.1 ผลิตภัณฑ์ขององค์การเภสัชกรรม

องค์การเภสัชกรรมผลิตยาและเวชภัณฑ์ต่างๆ ออกจำหน่ายประมาณ 230 รายการ แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ยาจากชีววัตถุ ได้แก่ วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบและบาดทะยัก (dT Toxoid), วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบบาดทะยัก และไอกรน (DTP Vaccine), วัคซีนป้องกันโรคไข้มองอักเสบ (J.E. Vaccine), วัคซีนป้องกันโรคหัด, วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (PCEC Rabies Vaccine), วัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี, เตตานัสแอนติท็อกซิน, เตตานัสท็อกซอยด์, เซรุ่มแก้พิษงูกะปะ, เซรุ่มแก้พิษงูเห่า และเซรุ่มแก้พิษงูแมวเซา

2. ยารักษาโรคทั่วไป ผลิตในทุกรูปแบบของยา ประกอบด้วย ประเภทแคปซูล, ยาฉีด, มิกซ์เจอร์, ขี้ผึ้งและครีม, โขลู่ชั้น, ซัสเพนชัน, อิมัลชัน, ซัรป, อีลิคเซอร์ และยาเม็ด ครอบคลุมทุกกลุ่มอาการ

3. ยาสามัญประจำบ้าน หรือ "ยาดำร่าหลวง" สำหรับรักษาอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ประชาชนสามารถหาซื้อไว้ใช้เอง ได้อย่างปลอดภัย

4. ยาต้านไวรัสเอดส์และยาสำหรับโรคติดเชื้อฉวยโอกาส องค์การเภสัชกรรมดำเนินการวิจัยตัวยาและพัฒนาสูตรยาด้าน ไวรัสเอดส์ มาตั้งแต่ปี 2535 ปัจจุบันผลิตยาด้านไวรัสเอดส์ออกจำหน่ายแล้ว 5 ตัวยา 11 รายการ

5. ยาจากสมุนไพร ผลิตจำหน่ายโดยบริษัท ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือองค์การเภสัชกรรม ภายใต้การวิจัยและพัฒนาสูตรตำรับโดยองค์การเภสัชกรรม
  6. เคมีภัณฑ์ สำหรับใช้ในทางการแพทย์และเภสัชกรรม อาทิ อะลูมิเนียมไฮดรอกไซด์เจล สำหรับทำยารักษาโรคกระเพาะ อาหาร เกือบบริสุทธิ์สำหรับผลิตน้ำเกลือ เป็นต้น
  7. ชุดสารตรวจสอบ (Test Kit) อาทิ ชุดตรวจสอบยาบ้าในปัสสาวะ
  8. เวชภัณฑ์อื่นๆ เช่น พลาสเตอร์ยา, พลาสเตอร์ม้วน, น้ำยาฆ่าเชื้อโรค, ถูมือต่างๆ ฯลฯ
- ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ขององค์การเภสัชกรรมแสดงได้ดังรูปที่ 3.1

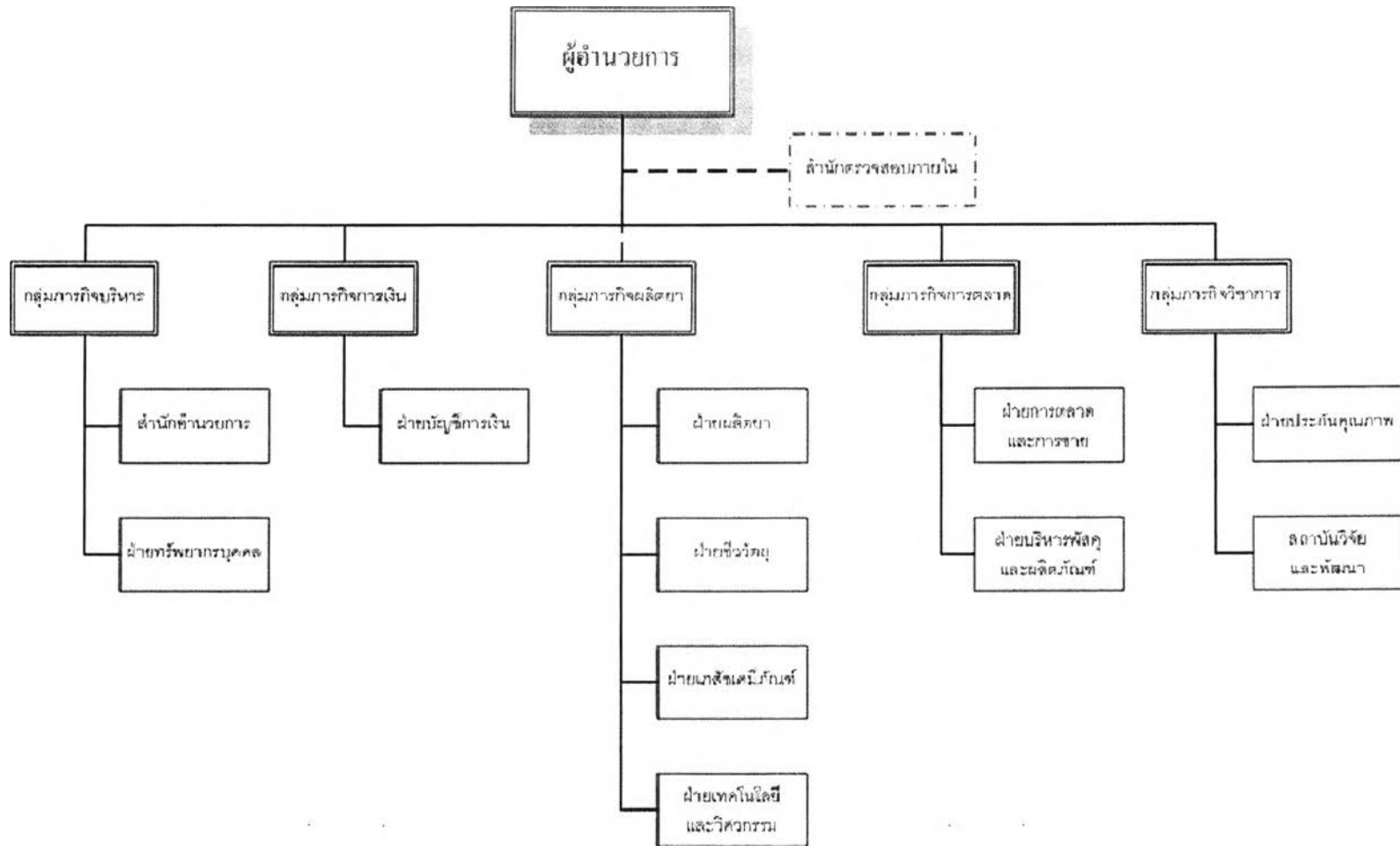
รูปที่ 3.1 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ขององค์การเภสัชกรรม

3.2 โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างองค์กรขององค์การเภสัชกรรมแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มงานดังนี้

1. กลุ่มภารกิจบริหาร ได้แก่ สำนักอำนวยการ และฝ่ายทรัพยากรบุคคล
2. กลุ่มภารกิจการเงิน ได้แก่ ฝ่ายบัญชีและการเงิน
3. กลุ่มภารกิจผลิตยา ได้แก่ ฝ่ายผลิตยา ฝ่ายชีววัตถุ ฝ่ายเภสัชเคมีภัณฑ์ และฝ่ายเทคโนโลยีและวิศวกรรม
4. กลุ่มภารกิจการตลาด ได้แก่ ฝ่ายการตลาดและการขาย และฝ่ายบริหารพัสดุและผลิตภัณฑ์
5. กลุ่มภารกิจวิชาการ ได้แก่ ฝ่ายประกันคุณภาพ และสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผังโครงสร้างองค์กรขององค์การเภสัชกรรมแสดงได้ดังรูปที่ 3.2

รูปที่ 3.2 ผังโครงสร้างองค์กรขององค์การเภสัชกรรม

3.3 ระบบต้นทุนขององค์การเภสัชกรรม

องค์การเภสัชฯ มีระบบบัญชีตามความรับผิดชอบ โดยมีการเก็บรวบรวม บันทึก และจัดทำรายงานข้อมูลในการดำเนินงานของหน่วยย่อย ที่เรียกว่าศูนย์ความรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานและประเมินผลการดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีอำนาจในการบริหารควบคุมกันไปด้วย ทำให้การวัดผลสามารถวัดผลในสิ่งที่ผู้บริหารหรือหน่วยงานสามารถควบคุมได้ โดยเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานแยกตามหน่วยงานโดยอาศัยรหัสหน่วยงานหรือรหัสศูนย์ความรับผิดชอบเป็นตัวกำหนด

ภายใต้ระบบการบัญชีตามความรับผิดชอบนั้นจะมีการจำแนกความรับผิดชอบไปตามสายการบริหารและลักษณะหน้าที่ของหน่วยงาน ซึ่งกำหนดรูปแบบของศูนย์ความรับผิดชอบเป็นศูนย์ต้นทุน

ศูนย์ต้นทุน หมายถึง หน่วยงานที่มีผลงานเป็นสินค้าหรือบริการให้แก่หน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร และมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการนั้น จะประเมินผลการดำเนินงานด้วยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยตรงของหน่วยงานและหัวหน้าหน่วยงานมีอำนาจตัดสินใจ โดยภายใต้ศูนย์ต้นทุนของโรงงานตัวอย่างนั้นยังมีการแบ่งย่อยได้อีก 2 ประเภทคือ

1. Business Unit หมายถึงศูนย์ต้นทุนที่รับผิดชอบผลงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตตัวผลิตภัณฑ์โดยตรงและมีลักษณะงานค่อนข้างแน่นอน โดยมากจะใช้แทนเครื่องจักรหรือบริเวณของเครื่องจักร ทำให้สามารถเก็บข้อมูลการใช้ทรัพยากร (ค่าใช้จ่าย) ต่างๆ เช่นค่าเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า และค่าแรงงานผู้รับเหมาโดยตรง เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำต้นทุนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ได้

2. Support Unit หมายถึงศูนย์ต้นทุนที่รับผิดชอบงานตามนโยบายหรืองานที่เกิดตามสายการบริหารงาน (Organization Chart) และทำงานสนับสนุนหน่วยงานฝ่ายผลิต เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานของแรงงานพนักงานตามสายการบังคับบัญชาต่างๆ รวมทั้งเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากร (ค่าใช้จ่าย) อื่นๆ นอกเหนือจากทรัพยากรแรงงานพนักงาน เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าวัสดุอุปกรณ์สิ้นเปลือง ค่าแรงงานผู้รับเหมาทางอ้อม เป็นต้น โดยจะกำหนดรายละเอียดในระดับกอง (Section) ตามที่ปรากฏในผังการบริหารงาน

การควบคุมค่าใช้จ่ายจะควบคุมได้หรือไม่ได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้ควบคุมศูนย์ความรับผิดชอบจะมีความสามารถใช้อำนาจตามที่ได้รับจากองค์กรในการวางแผนควบคุมค่าใช้จ่ายนั้นได้หรือไม่ องค์การเภสัชฯ มีการจัดแยกประเภทหมวดหมู่ของค่าใช้จ่าย (Cost Element) ต่างๆ ในระดับที่ถือได้ว่ามีความละเอียดมาก โดยสามารถจัดแยกเป็นกลุ่มใหญ่แสดงได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การจัดแยกประเภทหมวดหมู่ค่าใช้จ่ายทางบัญชี

Code	Cost Element
50000	ค่าใช้จ่าย
51000	ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล
51001	เงินเดือน
51002	เงินเพิ่มพิเศษ
51003	พ.ส.ร.
51004	ค่าจ้างชั่วคราวและอื่น ๆ
51005	ค่าแรงล่วงเวลา
51006	ค่าเบี้ยประชุม
51007	ค่าเล่าเรียนบุตร
51008	ค่ารักษาพยาบาล
51009	เงินสทบกองทุนบำเหน็จ
51010	เงินสทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
51011	เงินช่วยเหลือบุตรฯ
51012	เงินช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตร
51013	เงินช่วยเหลือค่าทำศพ
51014	เงินทดแทนเกษียณก่อนอายุ
51015	เงินชดเชยและเงินทดแทน
51016	ค่าที่พักและเบี้ยเลี้ยงเดินทาง
51017	ค่าพาหนะไปราชการ
51018	ค่าใช้จ่ายในการศึกษาฝึกอบรมและดูงาน
51019	โบนัสจ่ายพนักงาน
51020	โบนัสจ่ายกรรมการองค์การฯ
51021	สวัสดิการอื่น ๆ
52000	ค่าใช้จ่ายสำนักงาน
52001	ค่าเช่าที่ดิน
52002	ค่าใช้จ่ายการกุศล
52003	ค่าธรรมเนียมต่างๆ
52004	ค่าอากรแสตมป์

Code	Cost Element
52005	ค่าเบี้ยประกันภัย
52006	ค่าซ่อมแซมโรงเรือน
52007	ค่าปรับปรุงบริเวณโรงงาน
52008	ค่าซ่อมครุภัณฑ์
52009	ค่าใช้จ่ายยานพาหนะ
52010	ค่าซ่อมจักรกล
52011	ค่าซักฟอก
52012	ค่าภาษีโรงเรือน
52013	ค่ารับรอง
52014	ค่าใช้จ่ายในการวิจัย
52015	ค่าจ้างเหมาบริการ
52016	เงินรางวัล
52017	ค่าไปรษณีย์โทรเลข
52018	ค่าโทรศัพท์
52019	ค่าน้ำประปา
52020	ค่าไฟฟ้า
52021	ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์
52022	วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น
52023	หนังสือห้องสมุด
52024	วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ
52025	วัสดุการช่าง
52026	วัสดุเครื่องแต่งกาย
52027	อาหารสัตว์
52028	สัตว์ทดลอง
52029	อุปกรณ์การผลิต
52030	วัสดุงานบ้าน
52031	ค่าใช้จ่ายนำเข้า
52032	ค่าอากรขาเข้า
52033	คชจ.ท/สไม่เกิน30000

Code	Cost Element
52034	ค่าเสื่อมราคา
52035	ค่าใช้จ่ายตรวจวิเคราะห์
52036	ค่าบริการงานซ่อมแซมสินทรัพย์
52037	Floor Stock
52038	ค่าตอบแทนและที่ปรึกษา
52039	ค่าจ้างที่ปรึกษา
53000	ค่าใช้จ่ายในการขาย
53001	ค่าขนส่ง
53002	ค่าโฆษณา
53003	เงินสนับสนุนส่งเสริมและส่งเสริมการจำหน่าย
53004	ค่าพาหนะเดินตลาด
53005	ค่าพาหนะเก็บเงิน
53006	เงินรางวัลการขาย
53007	เงินรางวัลการเก็บเงิน
53008	ค่าเบี้ยเลี้ยงส่งยา
53009	ค่าใช้จ่ายในการบรรจุหีบห่อ
53010	ค่าปรับส่งของล่าช้า
53011	ค่าภาษีเรียกคืนไม่ได้
53012	คชจ.แลกเปลี่ยนคืนยา
53013	เงินสนับสนุนโครงการ
54000	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ
54001	ขาดทุนจากการตัดบัญชีฯ
54002	ขาดทุนจากขาย-ตัดบ/ช ส/ท
54003	กำไร-ขาดทุนจากอัตราฯ
54004	ค่าเผื่อนี้สูญ
54005	ดอกเบี้ยจ่าย
54006	ค่าใช้จ่ายอื่น
54007	ส่วนต่างการปรับขาดเงิน

3.4 งบประมาณขององค์การเภสัชกรรม

องค์การเภสัชฯ ได้จัดทำงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2550 โดยมีรายได้จากการขายยา และเวชภัณฑ์ 4,853,900,000 บาท รายได้จากค่ารับจ้างทำของ 2,500,000 บาท และกำไรสุทธิเท่ากับ 1,059,630,000 บาท โดยงบกำไรขาดทุนประมาณการ และงบดุลปลายงวดประมาณการของปี พ.ศ. 2550 แสดงได้ดังตารางที่ 3.2 และ ตารางที่ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.2 งบกำไรขาดทุนประมาณการปี 2550

รายการ (ITEM)	2550
รายได้จากการดำเนินงาน (INCOME FROM OPERATIONS)	
ขายยาและเวชภัณฑ์ (SALES OF PHARMACEUTICALS AND MEDICAL SUPPLIES)	4,853,900,000
ค่าจ้างทำของ (INCOME FROM OUTSOURCING)	2,500,000
รวมรายได้จากการดำเนินงาน (TOTAL INCOME FROM OPERATIONS)	4,856,400,000
ต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (SALES COST AND OPERATING EXPENSES)	
ต้นทุนขายและรับจ้างทำของ (COST OF SALES AND OUTSOURCING)	2,524,490,000
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (COST OF SALES AND ADMINISTRATION)	1,282,890,000
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (OTHER COSTS)	45,220,000
รวมค่าใช้จ่าย (TOTAL COST OF SALES AND OPERATING EXPENSES)	3,852,600,000
กำไรจากการดำเนินงาน (OPERATING PROFIT)	1,003,800,000
รายได้อื่น (OTHER INCOME)	55,830,000
กำไรสุทธิ (NET PROFIT)	1,059,630,000

หน่วย : บาท

ตารางที่ 3.3 งบดุลปลายงวดประมาณการปี 2550

รายการ (ITEM)	2,550
สินทรัพย์ (ASSETS)	
สินทรัพย์หมุนเวียน (CURRENT ASSETS)	
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด (CASH AND CASH EQUIVALENTS)	3,463,330,000
ลูกหนี้การค้า สุทธิ (TRADE RECEIVABLES- NET)	1,027,900,000
สินค้าคงเหลือ (INVENTORIES)	1,240,500,000
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นๆ (OTHER CURREN ASSETS)	57,040,000
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน (TOTAL CURRENT ASSETS)	5,788,770,000
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน(NON - CURRENT ASSETS)	
เงินลงทุนระยะยาว (LONG - TERM INVESTMENTS)	701,310,000
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ (PROPERTY,PREMISES and EQUIPMENT - NET)	1,504,300,000
สินทรัพย์ระหว่างดำเนินการ (Work IN PROCESS /CONSTRUCTION IN PROGRESS)	17,740,000
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นๆ (OTHER NON-CURRENT ASSETS)	20,700,000
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Total NON - CURRENT ASSETS)	2,244,050,000
รวมสินทรัพย์ (TOTAL ASSETS)	8,032,820,000
หนี้สินและส่วนทุน (LIABILITIES AND CAPITAL)	
หนี้สินหมุนเวียน (CURRENT LIABILITIES)	
เจ้าหนี้การค้า (TRADE ACCOUNT PAYABLE)	380,770,000

รายการ (ITEM)	2,550
ค่าใช้จ่ายและเงินค้างจ่าย (ACCRUED LIABILITIES)	186,280,000
รวมหนี้สินหมุนเวียน (TOTAL CURRENT LIABILITIES)	567,050,000
กองทุนบำเหน็จผู้ปฏิบัติงาน (EMPLOYEES' PROVIDENT FUND)	285,100,000
กองทุนเงินกู้ยืมการเกษตรกรรม (GPO FINANCING FUND)	5,000,000
ทุน (CAPITAL)	
ทุนประเดิม (PAID - UP CAPITAL)	48,040,000
ทุนจากงบประมาณ (CAPITAL BUDGET ALLOCATIONS)	3,020,000
ทุนรับโอนจากเงินทุนหมุนเวียน (CAPITAL TRANSFER PAYMENTS FROM CURRENT CAPITAL)	3,530,000
ส่วนเกินทุนจากการบริจาคร (SURPLUS CAPITAL FROM GOODWILL)	16,280,000
กำไรสะสม (ACCUMULATED PROFITS)	7,104,800,000
รวมทุน (TOTAL CAPITAL)	7,175,670,000
รวมหนี้สินและทุน (TOTAL LIABILITIES AND CAPITAL)	8,032,820,000

หน่วย : บาท